

Textitur; appellunt queis est ea captio mercis.
 Adclinant leves laterum libramine lembos,
 Ut semel impositam doceant conscendere venam.
 Nam se sponte levans adnabit mercis ad ora
 Navigii, pretiumque dabit pro munere largo,
 Ni plaga contigerit, quam mensi; foemina vestit.
 Ecce aliud monstrum pelagi de clade natatur;
 Cuncta illic immissa (1) natant; natura recessit

A Mergendis data corporibus; si denique teste
 Luciferam narem insistens, qua spiritus igni est,
 Velificavit apex, flammæ si flamma perempta est,
 Ibit subter aquas destructio naufraga lucis.
 Hæ Sodomum et Gomorum signatæ in sæcula pœnæ,
 Gentibus injustis, queis pectora dura (2) timorem
 Deseruere Dei; de cælo jura tueri,
 Inque unum rerum Dæminum spectare docebunt.

LECTIONES VARIANTES.

mullus Fabric. et edit. Oxon.
 (1) *Invita* duo cod. mss.

(2) *Corda obdura* Baluz. cod. Colb. *corpora dura*
 B Morel. cod. Victor. Paulo post *jura vereri* Colb.

ARGUMENTUM LIBRI AD SENATOREM.

EX CHRISTIANA RELIGIONE AD IDOLORUM SERVITUTEM CONVERSUM; PER JACOBUM PAMELIUM.

Senatorem graviter increpat, quod antea Christianus et Consul, Isidis seu Matris Deum sacerdos fieri non sit veritus; hortatur itaque ut saltem in senectute resipiscat. Porro cum etiam hic quædam sint Tertullianica, ego illi adscribere malui quam B. Cypriano.

AD SENATOREM

Ex Christiana religione ad idolorum servitutum conversum.

CAPUT PRIMUM.

Cum te diversis iterum vanisque viderem
 Inservire sacris, priscoque errore teneri;
 Obstipui (a) monitus; quia carmina semper amasti,
 Carmine respondens, properavi scribere versus;
 Ut te corripere, tenebras præponere luci.
 Quis patiar enim, te Matrem credere magnam
 Posse Deam dici, rursusque putare colendam,
 Cujus cultores infamia turpis inurit?
 (b) Namque sacerdotes tunicis mulieribus iidem
 Interius ritum cultu interiore fatentur;
 Idque licere putant, quod non licet; unde per orbem
 Leviter incedunt, mollita voce loquentes,
 Lapsatosque tenent extenso pollice lumbos,
 Et proprium mutant vulgato crimine sexum.
 Cumque suos celebrant ritus, (c) his esse diebus
 Se castos memorant; at si tantummodo tunc sunt,
 Ut perhibent, casti; reliquo jam tempore quid sunt?
 Sed quia coguntur saltem semel esse pudici,
 Mente fremunt, lacerant corpus, funduntque cruorem.
 Quale sacrum est vero, quod fertur nomine sanguis?

CAPUT II.

Nunc etiam dicis, quod te non fecerit ætas.

COMMENTARIUS.

CAP. I. — (a) Obstipui monitus, etc. *Est hæc phrasis non modo Cypriana, qua alibi dixit: mens obstipuit, sed et Tertullianica, sicuti supra videre est lib. de Judic. Donini, cap. II, ubi legitur:*

Obtipuere quidem plures, fatuisse sepulchra.

Castigavimus autem monitus, pro motus.

(b) Namque sacerdotes, etc. *Emendavimus iidem pro idem, et paulo post: reliquo jam tempore quid sunt, pro corpore. Atqui de sacerdotibus Isidis et ipsa Iside, supra non semel satis dictum est. Hic illis tribuit tunicas muliebres, mutatum sexum, lacerationem corporis, ac fusionem cruoris, calvitiam, et pedes*

Sed tua religio calvum, (d) caligae remota
 Gallica, sit pedibus molli redimita papyro.
 Res miranda satis dejectaque culmine summo.
 Si quis ab Isiaco Consul procedat in urbem,
 Risus oris erit: quis te non rideat autem,
 Qui fueris Consul, nunc Isidis esse ministrum?
 Quodque pudet primo, te non pudet esse secundo:
 Ingeniumque tuum turpes damnare per hymnos
 Respondente tibi vulgo et lacerante Senatu.
 Teque domo propria pictum cum fascibus ante,
 Nunc quoque cum sistro faciem portare caninam.
 Hæc non humilitas, sed humilitatis imago est.
 Cædibus illa tuis semper monumenta manebunt.
 Rumor et ad nostras pervenit publicus aures,
 Te dixisse: Dea, erravi, ignosce, redivi.
 Dic mihi si valeas, cum talia sæpe rogares,
 Et veniam peteres; que tecum verba locuta est?
 Vere mente cares, sequeris qui mente carentes.
 Hæc iterum repetis, nec te delinquere sentis.
 Quid mereare vide; minus esses forte notandus,
 Si tantum hoc scires, et in hoc errore maneres;
 At cum vericolæ penetraveris ostia legis,
 Et tibi nosse Deum paucis accesserit annis;
 Cur linqenda, tenes aut cur retinenda relinquis?
 Nilque colis, dum cuncta colis, nec corde retractas
 Vera quid a falsis, quid ab umbris lumina distent.
 Philosophum fingis, cum te sententia mutet;
 D Nam tibi si stomachum popularis moverit aura;
 Et Judæus eris, totusque incertus haberis.
 Indulge dictis, sapientia non placet alta;
 Omne quod est nimium, contra cadit, unum ope-
 [rantur

Gallicana papyro redimitos, denique cum sistro faciem caninam.

(c) His esse diebus se castos memorant, etc. *D: Castis Isidis sacris, vide infra Tertullianum tom. V lib. de jejuniis adv. Psychicos. Est ante etiam ille versus obscurus, et forte mendosus:*

Quale sacrum est vero, quod fertur nomine sanguis?

CAP. II. — (d) Caligae remota, etc. *De militia caligata, vide supra tom. II, lib. de Idolol. cap. 19, num. 147. Atqui corripitur etiam a in ablativo qui sequitur:*

Gallica, sit pedibus molli redimita papyro.

Et calor et frigus ; sic hoc, sic illud adurit ;
Sic tenebræ visum, sic sol contrarius aufert ;
Et pariter lædunt gelidum fervensque lavacrum ;
Esca alitur corpus, corpus corrumpitur esca ;
Vimque suam minuit, si quid protenditur ultra.
Denique si sedeas, requies est magna laboris :
Si multum sedeas, labor est. Maro namque poeta
Pro pœna posuit : Sedet (a), æternumque sedebit
Infelix Theseus ; semper nocet utile longum ;
Prandia longa nocent, jejunia longa fatigant ;
Sic nimium sapere stultum facit improba secta.
Me dea sic docuit, moderamen amabile, dixit.
Sed tu nec sectam modo, nec moderamina curas
Mens autem stabilis nullo pervertitur æstu,
Ipsaque simplicitas nunquam mala cogitat ulla.
Hinc sincera fides æterna fide fruatur ;
Et contra dolus longo cruciabitur igni.

A Elige quid velis, ut digna piacula vites.
Sic tamen hanc veniam mereatur creditor inquam ;
Ut leve crimen erit, si nolis noscere vera ;
Non leve crimen erit, si cognita vera relinquis.
Sed te correctum forsam matura senectus
In melius revocat satiatur erroribus istis :
Tempus enim mutat mala, digerit omnia tempus.
Tunc igitur cum te consulta reducerit ætas,
Disce Deo servare fidem, ne forte bis unum
Incurras lapsum, quia vere dicitur illud
Qui pedis offensi lapidem vitare secundo
Nescit, et incautus iterum vexaverit artus :
Imputet ipse sibi, nec casibus imputet ullis.
Corrige (b) delictum fidamine, corrige mentem.
Sufficit peccare semel, desiste vereri :
B Non erit in culpa, quem pœnitet ante fuisse.

COMMENTARIUS.

Castigavimus vero recens : Consul procedat in urbem, pro orbem. *Et mox* : Hæc non humilitas, pro Hæc tua humilitas.

(a) Sedet æternumque sedebit infelix Theseus, etc. *Istud Virgilianum est ex VI Æneidos. Prorsus autem*

lego : Nec casibus imputet ullis.

(b) Corrige delictum fidamine, etc. *Fidamen pro fiducia seu spe magis haud dubie Tertullianicam phrasin sapit quam Cyprianicam.*

CARMEN DE JONA ET NINIVE,

CUM ADNOTATIONIBUS FRANCISCI JURETI.

ARGUMENTUM. — *Carmen hoc nunquam antea visum nec lectum, repertum fuit in vetusto codice manuscrip-* C
pto, cujus copiam mihi fecit P. Pithæus i. c. saluti priscorum auctorum natus. Tertulliani vero genuinum esse opus, duæ res docent : primum, quia in eodem v. c. Tertulliano tribuitur, quemadmodum etiam aliud carmen de Sodomis quod postremum olim prodiiit in lucem sub nomine divi Cypriani, sed nuper assertum Tertulliano, ex conjectura, a Jac. Pamelio viro multæ lectionis et judicii. Unde obiter confirmabo sententiam ipsius Pamelii, et monebo studiosos ne amplius addubitent de vero auctore carminis de Sodomis. Deinde prorsus redolet phrasim Tertullianicam, ut obscuram et asperam, sic etiam eruditam. Illud dolendum est quod in membranæ imperite opus descriptum extitit ab antiquario. Proposui igitur bona fide lectionem v. c. et conjunctim emendationes, ne cui fucum facerem, donec aliud exemplar manuscriptum erui D
possit, unde cæteræ labeculæ eluantur. Quod attinet ad titulum, inscribatur in v. c. de Ninive. Sed cum

tota narratio pertineat ad Jonam, visum est inscribere etiam : de Jona. Suspicio tamen est Tertullianum expressisse carmine integram historiam Jonæ, ut in sacris bibliis exstat.

Post Sodomum et Gomorum viventia funera in æ-
[vum,

Et cinerum senio signata (c) incendia, pœnæ,
Et frustra solis oculis nascentia pauca,
Et pariter facti mortem maris (d) et solis illic
Si quid homo est pœnam mutato corpore servans :
Pene alios ignes (e) superi decusserat imbris,
Urbs æqui justique fuerant (f) transgressa Ninive.
Nam quis subversæ menti metus omnia vulgo
Pœnarum documenta vacanti, ubi possidet error.
At bonus (g), et nostri patiens, et plectere serus,
Omnipotens Dominus nullam jaculabitur iram,
Ni prius admoneat, durataque pectora pulset
Præsagos agitans angusta mente, prophetam (h)
Namque Ninivitarum meritis mandarat Jonam
Præfari exitium Dominus ; sed conscius ille

COMMENTARIUS.

(c) *Cinerum senio signata.* Ita correxi, pro quo erat in v. c. *cinerum senios ignara.* Conjecturam meam confirmat aperte alter ejusdem Tertulliani versus de Sodomis, ubi sic :

Tota rogos regio est, hinc atro horrore favillæ.
Inde situ cano cineres incendia signant.

Sic enim obiter lego ex vestigiis v. c. in quo : *hinc de situ* ; vulgo est : *hincque situ.*

(d) *Facti mortem maris.* Intelligit Mare Mortuum, de quo ipsemet in carmine de Sodomis :

Nec mare vivit ibi, mors est maris, illa quieti.

(e) *Pene alios ignes.* Placet hæc emendatio, ducta conjectura P. Pithæi : accedit enim prope ad vestigia scripturæ v. c. in quo :

Pane alio ignes superis decusserat imbris.

(f) *Justique fuerant.* Varias recipit conjecturas ; dubium enim est an auctor scripserit *justique forem*, vel *justi fines*, ut censet idem Pithæus : statim scripsi, *transgressa Ninive* pro quo v. c. *transgressi Ninivite.*

(g) *At bonus.* v. c. *at boni.*

(h) *Mente prophetam.* Forte *prophetas*, ut conjungatur, cum voce *præsagos.*